

Levina Hribernik,
viša medicinska sestra,
dipl. organizator zdravstva
Zdravstvena šola »Juga Polak« Maribor

PRIPRAVNIČKI STAŽ I SPISAK ZNANJA NA SREDNJEM STEPENU

SAŽETAK. *U usmerenom obrazovanju učenik će dobiti u školi toliko temeljnog znanja i spretnosti da će biti sposoban za početak rada. Tek u pripravništvu pojedini profili radnika definitivno će da se osposobe za samostalno obavljanje posla i zadatka. Nacrt pripravništva za bolničare i zdravstvene tehničare predviđa 6 meseci osposobljavanja radom pod vodstvom mentora. Bolničar se osposobljava za rad na području opšte zdravstvene zaštite. Pripravništvo zdravstvenog tehničara pored područja opšte zdravstvene zaštite može prema potrebi da se raširi na osposobljavanje za rad na području zubozdravstvene zaštite, zdravstvene zaštite dece i omladine, žena i majki, za zadatke u gipsari, kao i pratioca u kolima hitne pomoći. Za sticanje teoretskih znanja na ovim područjima organizovaće se posebni seminari u obrazovnim centrima zdravstvenih radnih organizacija.*

Za pripravništvo, kako ga ovaj momenat u Sloveniji još uvek sprovodimo, kritički utvrđujemo da ne protiče u skladu sa predpisanim zakonodavstvom i da takođe ne daje očekivanih rezultata. Zdravstvene radne organizacije zbog kadrovskih problema često raspoređuju pripravnike na sistematizirana radna mesta medicinskih sestara za koje se zahteva osposobljenost za samostalno obavljanje posla i zadataka. Takođe i mentor ima najčešće samo formalan značaj.

Usmereno školovanje zahteva novi kvalitet i na ovom području i daje pripravništvu zdravstvenih radnika na srednjem stepenu daleku značajniju i aktivniju ulogu nego što je imalo do sada.

Kao što znamo kadar za negu na srednjem stepenu u Sloveniji školovaćemo u pravcu zdravstvene zaštite. Učenik će dobiti u školi toliko osnovnih znanja i spretnosti, da će biti osposobljen za početak rada u zvanju bolničara ili zdravstvenog tehničara. Iz ovoga sledi da program za sticanje stručnosti u okviru formalnog školskog rada mora obavezno da se produži osposobljavanje radom, što se u načelu slaže sa pripravništvom. To znači da će bolničar ili zdravstveni tehničar posle završenog školovanja da se zaposli, ali ga kao pripravnika za šest meseci nije moguće rasporediti na sistematizovano mesto.

Nacrt pripravništva za bolničare i zdravstvene tehničare zamišljamo u buduće na sledeći način:

— **jedan mesec upoznavanja delatnosti i službe matične zdravstvene organizacije** (kruženje po svim stručnim jedinicama);

— **jedan mesec upoznavanja drugih oblika zdravstvene zaštite** (radnici iz bolnica i vaspitno-zaštitnih zavoda provedu jedan mesec u osnovnoj zdravstvenoj zaštiti; radnici iz osnovne zdravstvene zaštite, socialnih zavoda i lečilišta provedu mesec dana u bolnici). Zatim sledi:

— **četiri meseci uvođenja na radno mesto.**

Svaka zdravstvena jedinica neće imati svih mogućnosti da pripravniku omogući kvalitetno pripravništvo, kako što ga previđa program. Zbog toga će ga za jedan deo pripravništva poslati tamo, gde će biti zagarantovani svi uslovi za sprovođenje pripravništva i savremene medicinske doktrine. To so odgovarajući mentori, radna sredstva i prostorije, kao i toliki broj stručnih primera da će pripravnik da bude zaposlen celo radno vreme. Primanje pripravnika na rad potrebno je da se uredi samoupravnim sporazumima i aktima, a potrebe pravovremeno planiraju.

Cilj pripravništva kako ga određuje član 62 Zakona o usmerenom školovanju je da omogući sistematsko uvođenje u rad, usvajanje pojedinih stručnih znanja, spretnosti i radnih navika, potrebnih za obavljanje određenih poslova i zadataka, pridobijanje osnovnih i specialnih znanja o zaštiti na radu, uključivanje u samoupravljanje, kao i upoznavanje organizacije rada, poslovanja, tehnologije, tehnike i radnih procesa u zdravstvenoj delatnosti.

Da bi mogli da postignemo ovaj cilj oba profila potrebovaće izdašnu **pomoć mentora**. Zdravstvene radne organizacije biraće mentore iz redova svojih radnika, koji će imati najmanje srednji stepen iste stručne naobrazbe, pet godina stručnih iskustava, pod uslovom da su osvojili pretpisani minimum pedagoških znanja. Mentor će morati za svoj rad da bude odgovarajuće materijalno stimulisan jer će imati veoma konkretne zadatke i odgovornosti. Kod nastupa upoznaće pripravnika s planom pripravništva, a zatim će sve vreme da brine da će se raditi prema njemu. Pripravniku će da određuje posao, da ga uvodi, usmerava, kontroliše i proverava njegovu osposobljenost.

Upoznavaće ga s pravima, dužnostima i odgovornostima na radnom mestu. Navikavaće ga na pravilnu i racionalnu upotrebu radnih sredstava, na ostvarivanje kodeksa etike zdravstvenih radnika, na zaštitu na radu i zadatke u izuzetnim prilikama.

Pripravnik će pisati **dnevnik rada**. U dokumentaciju pripravništva dolazi pre svega **knjižica pripravništva** koja obuhvata:

1. **odluku o pripravništvu;**
2. **mentor;**
3. **plan pripravništva (vreme, stručne jedinice);**
4. **učesće na seminarima;**
5. **spisak profesionalnih znanja i spretnosti** za
  - poziv »bolničar«;
  - poziv »zdravstveni tehničar«:
    - a) standardni deo za područje opšte zdravstvene zaštite
    - b) specialni deo za:
      - zubozdravstvenu zaštitu,
      - zdravstvenu zaštitu dece i omladine,
      - zdravstvenu zaštitu žena i majki,
      - zadatke u gipsarama,
      - pratioce u kolima hitne pomoći.

U standardni deo dolaze ona profesionalna znanja i spretnosti koje je pripravnik dobio u školi. Za sve pripravnike biće jednak u odnosu na stepen zahtevnosti posla.

Zdravstveni tehničar osposobljavaće se u pripravništvu takođe i za posao na različitim stručnim područjima. U knjižici pripravništva, znanja u specialnom delu biće posebno podvučena. Da će **zdravstveni tehničar** moći da radi na primer **u zubarskom timu** moraće da savlada bar još sledeće:

- pripremu radnog mesta u zubarskoj ordinaciji;
- pripremu, raspored i potpunu ispravnost instrumenta i aparata;
- dezinfekciju i sterilizaciju instrumenata u zubnoj ordinaciji;
- pripremu lekovitih i drugih materija;

- pomoć i asistencu kod zahvata u usnoj šupljini;
- ambulantnu administraciju;
- zdravstveno — vaspitni rad.

Pošto su ovo delimično specijalizovani zadaci pripravniku će biti potrebna takođe i teoretska podloga iz usne higijene, bolesti usta, instrumenata i materijala, ambulante administracije, a možda i čeljusne hirurgije.

Zdravstveni tehničar koji će želeći da radi **na području pedijatrije**, moraće da savlada pored standardnog i specijalan deo profesionalnih znanja i spretnosti za rad u zdravstvenoj zaštiti dece i omladine. Takvi poslovi su:

- nega i zbrinjavanje novorođenčeta, odojčeta i malog deteta;
- nega i zbrinjavanje deteta kod gastrointestinalnih obolenja;
- nega i zbrinjavanje deteta kod kardioloških obolenja;
- nega i zbrinjavanje deteta kod bubrežnih obolenja;
- nega i zbrinjavanje deteta kod respiratornih obolenja;
- nega i zbrinjavanje deteta kod reumatičnih obolenja;
- rad i zadaci u centru za vakcinisanje, u dečijem dispanzeru, školskom dispanzeru i dečijem savetovalištu.

Biće mu potrebna i teoretska znanja iz pedijatrije, infektivnih bolesti, kao i ishrane zdravog i bolesnog deteta.

Na području zdravstvene zaštite žene i majki moraće zdravstveni tehničar za vreme pripravnštva da se osposobi za sledeće delimično specijalizovane zadatke:

- negu ginekološke pacijentke;
- negu trudnice;
- negu porodilje;
- negu babinjare;
- negu novorođenčeta;
- rada u dispanzeru za zaštitu majke i deteta.

Teoretski deo predstavljaju sledeći predmeti: osnovi iz akušerstva i ginekologije, zdravstvenog vaspitanja trudnica i majki, kao i nege i ishrane novorođenčeta.

Zdravstveni tehničar — gipsar moraće da savlada bar još sledeće;

- pripremu posla i materijala u gipsari;
- vrste gipsa;
- tehniku stavljanja gipsa;
- zbrinjavanje na odeljenju i ambulanti pacijenta sa gipsom;

Zdravstveni tehničar — pratilac u kolima hitne pomoći moraće da ima vozački — garantovanje zaštite pred rtg zracima.

Teoretske osnove za svoj rad dobiće pre svega kod predmeta hirurgije i ortopedije. Ispit i savlada najmanje 80-to časovni tečaj iz prve pomoći i odabrana poglavja iz urgentne medicine.

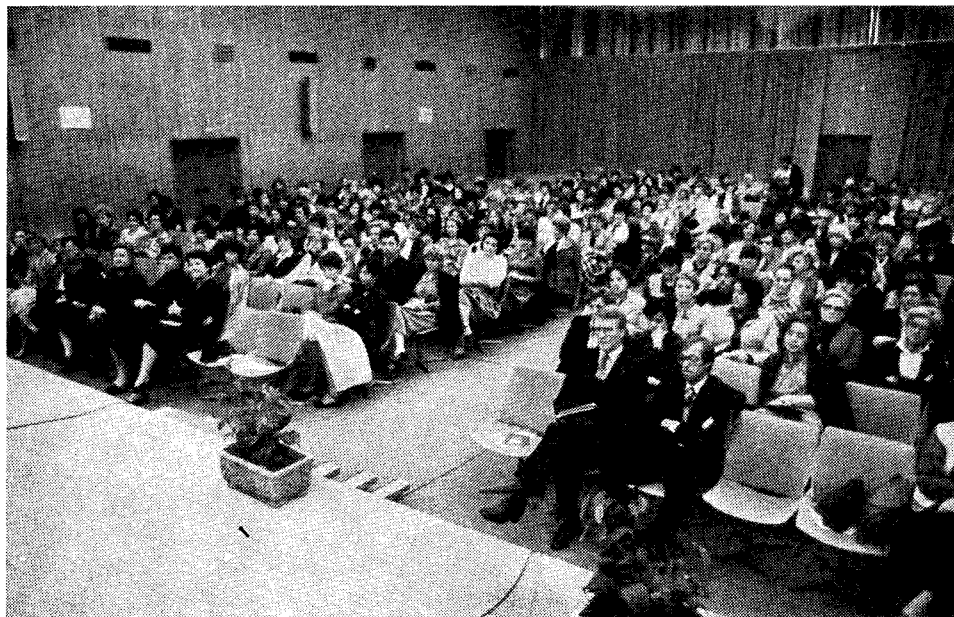
Na kraju pripravnštva pripravnikovo znanje ispita se pred komisijom u onoj radnoj organizaciji gde je pripravnik obavio veći deo pripravnštva. Mentor je član komisije. Uspešno obavljenim ispitom iz praktičkog znanja za bolničara je pripravnštvo završeno. Zdravstveni tehničar će sa potvrđenom odlukom o pripravnštvu i knjižicom pripravnštva da se prijavi za stručni ispit, gde će da obavi opšti i stručni deo. U stručnom delu dokazaće teoretsko znanje na onim stručnim područjima za koja se osposobljavao. Upustva za studiranje dobiće kao i za opšti deo stručnog ispita na seminarima kojeće da organizuje školski centar zdravstvene radne organizacije.

Takav je dakle naš koncept pripravnštva. Udruženi rad još ga nije potvrdio i sigurno će u toku rasprava doći do nekih promena. Sigurno da kvalitetno pripravnštvo

nije ni mali, ni jednostavan zadatak. Dozvolite mi, da izvršim upoređenje sa industrijom. Iz škole će doći poluproduct — materijal sa širokom upotrebom, kao npr. staklo iz koga može da nastane serija običnih čaša ili pak divni servisi za najrazličitije prilike — sve zavisi od onoga koji oblikuje i uložnog truda.

Literatura:

1. Zakon o zdravstvenem varstvu. Uradni list SRS št. 50—6/1979.
2. Zakon o usmerjenem izobraževanju. Uradni list SRS št. 11—716/1980.
3. Osnutki opisov poklica bolničar in zdravstveni tehnik.
4. Osnutek profila medicinska sestra — babica.
5. Profil poklica zobozdravstvena asistenta. Posebna izobraževalna skupnost SRS za zdravstveno varstvo, Ljubljana 1981.

Učesnici seminara »Rad i obrazovanje medicinskih sestara« koji se održavao u Festivalnoj dvorani na Bledu